

కాత్యాయని. యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి. మైత్రేయి.

శ్రీజగద్గురు యోగీశ్వర యాజ్ఞవల్క్యచార్య సద్గురుభ్యోనమః.

యాజ్ఞవల్క్య చరిత్ర.

ఇంద్రుని

వంగిపురపు వీరభద్రాచలపతిశర్మలచే

విరచింపబడి

గొంట్లూరుపురవారియ, శుక్ల యజ్ఞ కార్యకాండయును, శోలేటివంశపయఃపాలావార రాకా
మహాకరులును, వెంకయ్యాళ్ళు ప్రబౌత, అప్పయ్యాళ్ళు ప్రబౌత, పురుషోత్త
మోదయ నిలయలపైఠామపుత్రులైన

అప్పారావు పంతులుగారి

ద్రవ్యసహాయమున

గొంట్లూరు హతీ ముద్రాక్షరకాలయందు

కే. వి. కృష్ణారావుచే

ముద్రింపబడినది.

1914.

దేవదాలము.

శ్లో॥ వేదాన్త వేద్యం సకలాఽగమజ్ఞం దయాసుధాసంధ్య మన్త
రూపమ్ । శ్రీయాజ్ఞవల్క్యం పరిపూర్ణ చంద్రం శ్రీమన్మ
రుం నిత్యమహం నమామి॥

“శ్రుతిస్మృతిపురాణేషు యాజ్ఞవల్క్యస్య వైభవమ్” అను ప్రమాణ వచనప్రకారము శ్రీమద్యాజ్ఞవల్క్యమహర్షి సత్తముని ప్రభావమువక్కాగింప నశక్యమై జనకిరాజీయ, కణ్వకాస్తుభ, జ్ఞానరత్నాకర, యోగసారసంగ్రహ, యాజ్ఞవల్క్యదయ, తత్త్వమనోరంజన, యాజ్ఞవల్క్యదర్శన, బృహదారణ్యో పనిషదాద్యనేకోద్ధృంథంబులఁ గొనియాడుచుండఁ గాలానుసరణిఁ గొండఱు వానిఁ బరికింప నేరకుంటుచే॥ “నానాఽటికితీసికట్టు నాగంభోట్ల”నున ట్లంతకం తకు స్వకాఖ్యాసితియే యెఱుంగకుండునంతటి పాపమునకుఁ బాల్పడవలసె. ప్రకృతకాలమున నింతంతేసివార లామ్నయంబుల నెట్లుకోధించి యేకొంచె పుముక్కనో యూతఁగొని మూలనున్న వి మంగిళ్ళకుఁదెచ్చి సంఘసముద్ధరణ కై పట్టిపల్లార్చుచుంటయు, యజుర్వేదము (౧౦౧) విభాగములలో నగ్రగణ్యంబగు కుక్షయజున్మునఁ గల పదునైదుకాఖిలలో నాదికాఖియగు కాణ్వ (ప్రథమ) కాఖాధ్యయనులు విప్రశ్రేష్ఠులై పురోహిదాహృత శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసము లాధారము లత్రితమైయుండ భావివృద్ధికి పెనుకంజవేయుచుంట యుం, బరికింపఁ గడుశోచనీయము. ఇట్లునుటచే నన్యమతదూషణయనితలంతు రేమో? అట్లుగాదు. వారియాందోళనముఁ గనియొనను గుకాగ్రబుద్ధులగువారు సంఘసంస్కరణం జొనర్చి పురోవృద్ధికిఁ దోడ్పడుదురనుట మా స్వభావ సిద్ధము. కావున నోయాజ్ఞవల్క్యమహాశయులారా! బుద్బుదప్రాయంబగు కాయంతే గున్దిరంటుగా, గన్కార్యధురంధరత్వమే సత్పురుషుడైనను తలంపుక

“పశోపకారార్థ మిదంశరీర”మృదు నాశోక్తి నవలంబించి యావచ్చక్తిని సంఘోధ్యరణై వినియోగించుటకర్తవ్యము. తొల్లి యోగనిద్రను జలేశయం దైన విరాట్స్వరూపుని నిశ్వాసంబు లభిలాక్ష్యాయభూరుహమై యవతరింప నందునత్యజ్ఞానానందరూపంబై నవ్యావృత్తికమోంకారము సర్వత్రముఖావహం బై శోటిచంద్రప్రభావంతిమై పంచదశభేదంబుల శోభిల్లు నగ్రకాశ్యగు య యాతయామమను శుక్లయజుశ్శాఖ సతిప్రీతిఁ బ్రప్రథమమున నావిశ్వమూర్తి గ్రహించుటచే నాశాఖాసంప్రదాయకులు ప్రథమ (ఆది) శాఖీయులనియు, నానిగమమునే నిరపాయముగ రఃమండలమునందునిచి, పిమ్మట లోకంబునఁ బ్రచురింప, త్రిమూర్తిస్వరూపము యజ్ఞవల్క్యమూర్తిగా నవతరించి, గురు వాశోల్లంఘనకై తా నేర్పినవేదము నా వైశంపాయనునకిడి, మిగిడి దింకరు నారాధించి గురువెఱుంగని యజున్ము నొసంగునుటయు, నమ్మహాత్ముండు వాజిరూపంబున నుపదేశించుటచే నాశాఖీయులకు వాజసనేయులనియు, త్రి మద్యాష్టైవల్క్యజగద్గురుం డాకణ్వున కేవేదమే ప్రథమమున బోధించుటఁజేసి కాణ్వుశాఖీయులనియు నామాంతరములఁ గలిగియున్నారు.

అన్యశాఖీయులునైతిము “వాజసనేయసమామనన్తి - అప్యశమిగర్భ స్యేతి వాజసనేయకమ్ - సనమ్భరాత్సమ్భరే నితి ॥ జసనేయకమ్ - సోమా భావే పూతీకా నితి వాజసనేయకమ్ - పూర్ణాహుతిపతే వాజసనేయకమ్” ఇత్యాద్యనేక వాజసనేయశ్రుతు లావశ్యకముగాఁ గొనుటయొక్క, “శ్లో॥ ఆ ధ్యయనం మూలశాఖాయాః కృతస్వసన్యక్ సదాద్విజాః ॥ బు గాదయో ప్యథోభా గే అధ్యేతవ్యా ఇతిశ్రుతిః॥” బ్రాహ్మణండు ప్రథమమున శుద్ధసత్వి ప్రధానమగు శుక్లయజుశ్శాఖ్యేదమునే యధ్యయనముఁజేసి యాపై బుగ్వేదాది స్వశాఖల నధ్యయనముఁ జేయవలయునని శ్రుతిచోదితంబై యున్నకథన వేదో త్తమత్వము శుక్లయజున్మునకే చెల్లినది. అట్టి శాఖాప్రభావం దెఱుంగని కొం దఱు దోషైకదృష్టి రీతాశ్చోన్నత్యమునుం గని సహింపనేరక నిరసనగొని కల్పితాక్షేపణలం గొన్నివాగుచు దక్షిణాతాంబూలాశీర్వచనాదులయం దగ్ర త్వముఁజేందంకక నొకరియొకరిని కలదననన, మద్దితునగొని మూర్ఖవాదమునఁ

గజ్జకు కాలుద్రవ్వెదను. “శ్లో॥ నిశ్వాసాశ్వాసైః లేంద్రం సామాన్యః ప్రోద్ధ
రంతికిమ్॥” యనున ట్లాదుర్బుద్ధులు శాఖాప్రభావమును గలంపవనియు నట్టి
వారి పంథం బుడిగించి, వీరాసాత్తులఁ గావించి, యజ్ఞానాంధకారము
నుఁ బటాపంచలునొనర్చు మ.రా.రా.శ్రీ పువ్వాడ వెంకట్రావుపంతులువారిచే
సంపాదితంబైన వాజసనేయప్రభావ సుజ్ఞానభానూదయమే దృఢమనియు,
నెంచి యాజ్ఞోలి మేమంతగాఁదలంపమైతిమి. కాత్యాయన, అగస్త్య, వ్యాస,
శుక, శాన్తసేప, కణ్వ, నారద, మృగ్మండేయ, శనైశ్చరులును, త్రిమూర్తులు
ను, శ్రీరామకృష్ణులును, ఋషిసప్తకంబును, నూర్యచంద్రులును ఇత్యాదిమహా
నీయులెల్లగు వాజసనేయులనియు, శుక్లయజుర్వేదాధ్యయన మొనర్చిరనియు,
ప్రాజ్ఞులగువారల కెల్లరకుం డెల్లంచే. కావున శ్రీమద్వాఙ్మనల్కన్యనిప్రభావము
నినరించి వివరించిన, గ్రంథవైస్వకమగుననియు, చర్వితచర్వణమగుననియెడి భీతి
నినింతటితో విరమింపవలసి. వైశంపాయ నాస్తవేవాసులగు బోధాయనాప
స్తంబ సత్యాపాఠ, హిరణ్యకేశప్రభృతులకుఁ దైత్తిర్యప్రదులును, నిత్యులు
ను, యజ్ఞప్రధానులును, లోకాచార్యులును సర్వజ్ఞులును నగు శ్రీయాజ్ఞ వల్క్య
మహర్షి సత్తముని నుహిమం బతీతమైయుండ సాధ్యాసాధ్యమునైన నం దలంప
క, బాల్యచాపశ్యాత్సాహంబున, “లోకో భిన్నయచిః” యనునట్లు గద్యము
లపైఁ గొందఱికిని, పద్యములపైఁగొందఱికిని కీర్తనలపైఁ గొందఱికిని నభిమాన
ముండుటంబట్టి, వారికథాకాలక్షేపనమున కనునగునటుల వ్రాయంబూనివార
ము కావున నిందుండు నెరకుల నిరసించి హంసక్షీరన్యాయంబున గుణగ్రహణ
పారీణులగుటకుం బ్రార్థితులు.

మఱియు నీగ్రంథమున కగుద్రవ్యమునిచ్చి మామేరు జగంబునఁ బ్రమ
లంపఁజేసిన యాచార్యశిష్యురగు శ్రీయుత, తోలేటి ఆప్పారావు పంతులువారి
కన్నియో కృతజ్ఞ తాతూర్వకవందనంబులచరించుచు, వారికిఁకీర్త్య ధనధాన్య
సంతానాభివృద్ధి లాసంగుటకు శ్రీమత్సరమేశ్వరున కనేకవందనము లర్పించుచు
నింతటితో విరమించుచున్నాము.

ఇట్లు,

నంగిపురపు వీరభద్రాచలపతికన్యలు.

టైమ్.

పరమశావనకరంబగు సీసాత్తమును గృతీయిచ్చిన
గొంతద్రవ్యమిత్తుమని కొందఱన్నను శ్రీవిరాట్స్వరూపుండగు
నిమ్మహాఋషిచారిత్రమును నన్యులకిచ్చుట నిశమని తలంచి,
ముక్తిపథమునెంచి, త్రిమూర్త్యాత్మకుండును, సునందాగర్భరత్న
ముక్తామణియు, గథానాయకుండును, నగు శ్రీయాజ్ఞానలక్ష్మ్య
జగద్గురువరేణ్యు పాదపద్మంబుల కీగ్రంథము సమీగ మొన
ర్చితిమి.

శ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీమద్యాజ్ఞవల్క్యగృహ్యసంహితా.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్ర.

అష్టాదశా

శా॥ శ్రీనాథాదిసమస్తదేవమునిసంసేవ్యప్రభావగుప్ర
జ్ఞానిగ్రంథ్యమనంతకీర్తియుతమజ్ఞానాబ్ధిసంఘానిలం
బానందప్రదమక్షరంబమలమత్యాశ్చర్యదంబాద్యమ
రాచనిత్యప్రణతంబనాచ్యముపరబ్రహ్మంబుమిష్టాముతః॥

శ్రీయాజ్ఞవల్క్యగృహ్యసంహితా.

మ॥ శమితాంహంబగువిప్రవంశమున నాచంద్రదార్కమాంకీర్తి
ను । తమమానుల్ నుతియింపఁగాంచుటకునై తాబ్రహ్మ
రాత్యన్వయం । బు మహిఁ వెల్లఁగఁబుట్టి భానునికడఁ బూ
ణఁబుగా విదైనే । ర్చి మహాభాగుఁడనంగనొప్పినఘనఁ
జింతింతుమశ్రాంతము ॥

సరస్వతీప్రార్థన. రాగమాలిక - చూపకం.

అంబాకావగదే-జగదాంబా-సద్గుణకదంబ॥అం॥

అ॥ బమ్మముడిపెములకొమ్మ-భక్తులవరములగుమ్మ
రమ్మవాక్కిమ్మా-మాయమ్మా బంగారుబొమ్మ॥అం॥

- 1 కలికలుషవినాశిని-కవిజనహృదయనివాసిని
కలహాసనజననీ-సర్వస్థితిప్రచారిణీ
నళినదళాయతనేత్రీ-నవమృదుకిసలయగాత్రీ
యలివేణీ-మితభాషిణి-యార్యామణి-కళ్యాణి॥ అం॥
- 2 అతులితమగుప్రప్రభావ-మభినుతింపనేరితరము- పతితపావనీ-
బ్రహ్మాండప్రభృతులకేయలవిగాదు- క్షితిమనుష్యాధము-
డను- జిక్కులఁబెట్టుకునీవే- గతియనినమ్మితివేగమె - గార్య
మానందభైరవీ॥ అం॥
- 3 కరుణార్పిణి, జగదీశ్వరి- కంబుకంఠసాధ్యమణి - పరమేశ్వరి,
తేజోమయి- బహువిధరూపసంచారిణి- వరదాయిని- సుర
భామిని- వైరివిత్తిసంహారిణి - శరణాగినిరమ్మిత్తతి - స
త్కృపమీతి- సావేరి॥ అం॥
- 4 సారెసారెకువేడిన, స్వేలుచేయుటదిసికు - మేరగాదు నీవే
గతి- భారతీనిన్నేనమ్మితి- నీరజాధివాసిని - నిఖిలలోకసంర
క్షిణి- ధానుశిలోవీరభద్రచలపతులను గీరవాణి॥ అం॥

వి. వీరభద్రశర్మ వంశావళి.

సీ॥ యాజ్ఞవల్క్యులలోనఃహన్ముకొండద్విజుండఁ, గాత్రాయ
సీమూత్రంకలితకులుండ । వంగిపుగావ్యయఃవార్ధిసంజాతుండ
ధాత్రిభారద్వాజఃగోత్రుండ । పాపరాజార్యప్రపాత్రుండ
గుణధాముఁ, శౌసుబ్బయకుఁబాత్రుఁడైనవాండ । ఘనుఁ
డు గోపాలకృష్ణునకుసాధ్వీమణి , యలమేలుమంగకుఁనా
త్మిజుండ ।

గీ॥ యోగ్యుడౌ రామచంద్రు సహోదరుండ
బుధవిధేయుండ హనుమానుఃపూజకుండ
జ్ఞానియౌ నప్పదాసు శిష్యప్రవరుండ
వీరభద్రుండ నెడినెరఃవెలయువాండ॥

2 వి. చలపతిశర్మ వంశావళి.

సీ॥ ఇలయఃజ్ఞవల్క్యవంశేందుండ, కాత్యాయని సూత్రజాత
ధరాసురుండ । రహిసాన్ముకొండ భారద్వాజగోత్రజాత డాది
జ్ఞానియోగాన్వయుండ । వంగిపురాన్వయ వారాశిసోమ
డౌ పాపరాజాఖ్యుని పౌత్రకుండ । నరసయలక్ష్మీమ వరత
నూజాతుండ భ్రాతృత్రయంబున బరగువాండ ।

గీ॥ దినకరోపాసకుండ సజ్జనహితండ
నప్పదాసునిశిష్యుండ నమలమతిని
బ్రకటసుకవీంద్ర పాదాబ్జ బంధరుండ
బేర్ని “చలపతిశర్మయః” వేదీవాండ ॥

ఇష్టదేవతాపార్థన.

మ॥ ధరణీజాతనుఁగాంచి ఘోరవనమున్ ద్వంసంబుగావించి
భీ । కరతల్ రక్కునులకవధించి తుద లంకన్గాల్చి యా
పంక్తికం । ధరు గర్వంబడఁగించి మించిన మహాత్మా, కా
మరూపా! ధరల్ । దరమే నీమహిమంబెఱుంగ హనుమ
న్నా, కేసరీనందనా! ॥

మ॥ తొల్లి వైమికారణ్యమందొకనాటి నూర్యోపరాగపుణ్యకాలంబున నఖిల
బుద్ధితిల్లని లొకచో సభిజేరి యత్యంతహాషణంబున జగద్గురువయ్యుండ

గు శ్రీమద్యాజ్ఞవల్క్యమహాశిః ప్రభావం జెఱుంగఁగోరి తచ్చాఖాయం
త్తుండగు మంజూభావణుండను పౌరాణికుం గనుంగొని.

మంజరి.

శ్రీయాజ్ఞవల్క్యమహాసీంద్రునిచా - రిత్రంబునువిశదముగ
శ్రీయేంద్రబలరంగవచియింపుముమా - చిత్రంబులురంజిలంగ ॥

వ॥ అనిన నామనిగొన్మలతో మంజూభావణుం డిట్లనియె.

సురట - ఆది.

వినుఁడిహూనులార! మునిపరుచరితము! హతదురితము, రస
భరితము, నిరతము॥ అనుపల్లవి॥ మునుశేనకాదిమునులకునూ
తుం - డనువుగ సేకభయంతయుఁ దెలిపెను॥ వి॥

వ॥ అది యెడియన.

—* క థా ప్రా రం భ ము *—

చ॥ గురుగుణవారిరాశి కవికోవిదవందితుఁ డార్యమాళి స॥ చ్చ
రితుఁ డుదారభావుఁడు ప్రశాంతుఁడు సారసవిష్టరాన్వయా॥
భరణుఁడు లోకమానితశుభవతేశీలుఁడు బ్రహ్మరాతినాఁ
బరఁగెడు విప్రఁడొక్కరుఁడుభాసిలుసర్వజగంబులెన్నఁగన్॥

॥ ఆమృతపురుషతలకుండు మనందయను శారీలలామంబును బరిణయంబుండె
నాసాధ్యమయియు మగుణాలవాలయై వాఘనిమనంబుననుసరించి ముఖం
బులఁ మెలఁగుచుండునంత.

మంజరి.

1 సంతానం బాంధవ్యమునెంతయు జరుగకున్కింబలువంతన్

గాంతునియాజ్ఞప్రతంబునుబట్టినఁ గాంతకుశ్రీహరియంతన్॥

2 ఎలనాఁగాయికసంతుగల్గునీ యెడదమానుమించిత

నలుపుగనాతఁడువంశముఖ్యుడయి పొలుపుఁగాంచదగుకాంత॥

వ॥ అని శ్రీమన్నారాయణుండు వరంబొసఁగినంత నా సునందనీకాంతాలలా
మ గర్భవతియై గర్భంబు ప్రబలుచున్నంత.

చ॥ చెలియకుఁగోర్కలెచ్చె వళిచెందె ఘనత్వమునొందె మాం
ద్యమే । పలుకులుపల్కుదోచె శ్రమభారమునై యుదరం
బుమించెయు । గృలియటు పంచవర్షములు గర్భముఁదా
ల్పినఁగాని సంతుతాఁ । గలుగకయున్నఁ జింతఁగొని కాంత
ప్రియు న్గనిపల్కె నిట్టులన్॥

మంజరి.

ఏనాథాశిశువుజనింపకుంట కేమిహేతువొదెలియన్

యేనారీమణులకై నఁగలదే యిట్టివింతదలపోయన్॥

వ॥ సురలకు ఘటికాసప్తకంబును, మర్త్యులకు నవమానంబులు నుండనోపు.

గాని యారీతిఁ బంచాబ్దంబులుఁ జూలునిల్చియుండ నొరుల కచ్చెరువు
నాకు దుర్ఘటంబుగాదే, యనవుడు బ్రహ్మరాతి యచ్చెరువంది॥

కేదారగౌళ—రూపకం.

నలినాక్షిరొనేనేమని-పలుకనే రునకటకటా

అ॥ ప॥ తెలిసియుఁ దెలియక మదమున - సలిపినట్టి తొంటిపాప
ఫలమున నుభవింపక త-ప్పదు హరిహరవిధులకైన॥ న॥

1 చెడుగు నెఱిగియును బ్రీతినిఁ - గుడుములు తెగమెక్క - బిడకు
గడుపున గుట్టెత్త కున్నె - ఘనుని కైన సీధాత్రిని
అలఘాత నుదుటలిఖించిన - టులెజగుగుఃగాక కష్ట
ములవగవనవి తొలంగునె - కలదే! యావంతకాంత॥ న॥

వ॥ అని గర్భంబుననున్న యర్భకు సుద్దేశించి.

మంజరి.

బాలక సీమాత్యగర్భమందునఁ బంచాబ్దములు మెలంగ
మూలమదే మొవచియింపుమునీ పోడిమిగనిమెచ్చంగ॥

వ॥ ఇట్లునుడు సునందనీగర్భకుండగు నర్భకుఁ డిట్లనియె. ఓజనకా!

ఉ॥ దారసుతాదులెవ్వరొ యితండెవఁడో యనురాగమెట్టిదో
నేరక మోహవార్షిధిమునింగి యశాశ్వతమైన మాయసం
సారమునందుఁజిక్కి యది సాకుటకెన్నో వచింపరాని దు
ష్కారములాచరించు నరఁజన్మమదేటికి నామ కార్థమే॥

వ॥ మఱియు, జీవుండు నరకకూపమయంబైన మాత్యగర్భంబునందుఁ బ్రవేశించి
దినదినప్రవర్థమానకీరుండై యష్టమమాసంబునఁ బొల్లి దాననుభవించిన
బాములఁ దలంచుకొని సవ్యోజన్మంబున నగు కామా ద్యరిషడ్వర్గంబుల
విసర్జించి పరతత్వధ్యానపారాయణుడైన ముక్తింబొందెదనని తలంచి జన
నందైనవెంట నే విష్ణుమానులం జిక్కి తైర్వంబుఁదక్కి తుత్పిపాసాయ
త్రితిత్తుండై వగలంగుంది భాగధేయానుమతి సుకృతదుష్కృతంబు లనుభ
వించుచుఁ జచ్చుచుం బుట్టుచుండురు గాన,

హిందుస్తానితోడి—రూపకం

బాధనొందఁజాలనయ్య! పరమేశునిమాయఁజిక్కి || బా||
 పుట్టుట గిట్టుట నరులకు - గట్టిగ ధాతవిధించెను ।
 నట్టనడుమదురవస్థలఁ బట్టి యఘముఁ జెందనేల ?
 పట్ట భద్రురాముమాయఁ - బ్రాకృతులట్లుద్భవించు ।
 నట్టి వృధాజన్మమేల ? యనఘ జనక యవతరించి || బా||

మఱియు

సీ॥ ధరను వర్ణాశ్రమధర్మములెడిపాప కర్మంబులకుఁజిక్కిఁగ
 ట్టువడియెఁ గులగోత్రనామంబుఁ లెలమివీడియునామ మా
 త్రావశేషమైఁ మలిన మయ్యె । బతిదేవతాధర్మఁ పద్ధతు
 ల్ కఱవయ్యెఁ నరపాలురన్యాయఁ భరితులైరి । నిగ
 మంబు లప్రమాణగతిఁ గుందువహించె విద్యావివేకంబు
 నెనుక తగ్గె ।

గీ॥ నఖిల మతములు నేకమైఁ యఘము ప్రబలెఁ ।
 దొంటిమార్గంబులన్నియుఁ - దొలఁగి పోయె ।
 జాతి వైషమ్యములు హెచ్చుఁ జేరుఁగసాగె।
 నిలను సుశ్లోకులేగతిఁ మెలఁగఁగలరు॥

౭॥ అట్టి జగద్గుర్తమ దళఖండింప శ్రీమన్నారాయణుండు బ్రహ్మజ్ఞానోపదేశం
 బొనర్చినఁగాని యుద్భవింపననిన బ్రహ్మరాతివైకుంఠపురంబున కరుగఁ
 గృతనిశ్చయఁడై పురంబువెల్వడి నగరిసొందర్యంబును, పర్వతౌన్నత్యంబు
 లును, నదుల వైకాల్యంబును, మార్గమధ్యంబునఁ జూచుచుఁ జనిచని సా
 కేతపుర సామీప్యంబున నొక్క సుందరవనంబుండ నద్దానినేత్రోత్సవము
 నఁగాంచె; నందు పాంథుల సేదఁదీర్చు ధాతకోరినిర్మించిన నీలిగుడారములా

• యాజ్ఞవల్క్య చరిత్ర.

యః సాలతాలతమాలహింతాలతకోలరసాలాదితరుచ్ఛాయలును, వెలిపట్టుబట్టు ధావశ్యంబును మీటిచాలుచాలుగఁ గూర్చిన మంచముత్తములగతి మొగ్గులువిలసిల్ల సద్గుణదంపత్యను రాగమున్నోలి యల్లిబిల్లిగానల్లిన వల్లరుల భారంబున కల్లాడుమల్లికావల్లుల శోభిల్లు పూఁబొదరిండ్లును, తెరువరుల త్సుత్తుఁదీర్ప సేతెంచిన యమృతకలశములోయనఁ బరిపక్వములై శాఖిశాఖి కాంతరముల నందందువ్రేలాడు ఫలంబులును, ఎంతమొరటులనైన హాయి హాయియని సంతసంబున మైమఱువఁజేయు సంపంగి దవనము కన్నూరి పునుఁ గు చందనము అగరు కురువేరులనుండి వీచుమలయమారుతమును నుధారసము వాఁకలయ్యెనోయన పువ్వులనుండి దొఱంగు మకరందమును, ఆపూఁజేయఁగ్రోలి నల్లమబ్బుల ధిక్కఱించు తొక్కలాడించుచు, జామ్బున రొదఁజేయుచుఁ బైకెగసి మగుడఁగ్రోలుచు, నుత్సాహంబునఁ జెలరేఁగు గండుతుమ్మెదలును గౌరవర్లంబునప్పుడప్పుడ బొటమరించుచున్న పిన్న యెలమావిది గుళ్ళ హాయి నాని పంచమధ్వని యతిశయింప వీణాగావంబా యనఁబాడుమత్తకోకిల స్వనములును కమ్మగాయలమెక్కి యెడఁజేగని మైరమిదేయని యచ్చెరువైంద గోరువంకలతోఁ బోరుచు, ముదులూల్కు పల్కులాడు చిల్కలను గోటరకవాటములముంగిట గుబగుబలాడుచు రోమములుపొంగ నల్లిబిల్లితిరుగుచు మహావాయువునఁ దిరుగుప తంగంబును బోలి యాకసంబునకెగసి పర్వతకొట్టుచుండు వన్నెవన్నెలుగల పారావతములును, అందఱికన్నముం దరిగి సాఁగనిపెత్తనంబునకుఁ దలయెత్తు ననామకనిగతి నక్కడక్కడ నిక్కియున్న గణికిపఱుకలఁ గఱకఱ గొఱుకు చిటుతకుక్కలును ముందగు తనగతిగానని పరద్రవ్యాపహరుని చెయిదంబులగతి వాతఱిగాచి కాటందిభుజించి ఫణులఁద్రవ్వచు లీలా విలాసముల మల్లెవాదలదఱినాడుచుండు త్రాఁచుపాములను దుక్కలునిగ ర్వంబిట్లగునన్నట్లు వానిపడగలఁబొడిచి భక్షించి కుంచెవిప్పి విహరించు నెనుళ్ళును వానితఱి నేచి పంజాతో మోదితిని భీకరత్వంబునఁజెలరేఁగు శా

ర్దూలములును అవి నీరుగ్రోలుతావుఁబొంది తొండమునవిటిచి యాహుతిఁ జేసికొను గొప్పమృగంబులగు మదకరీంద్రములును, వానికుంభములపైకెగసి మెదడునుగ్రోలి సంహరించెడు మృగరాజులని పేర్వొందిన సింగములును వానిరక్తంబుపీల్చి నేర్పుచు శమనపురంబునకంపుచుండు శరభంబులును, చిత్రగతులనుంటఁజూచుచు సుకృతధామంబగు కైకుంఠనగరంబుసాచ్చి యాపురవరసుందరత్వంబున కచ్చెరువుంది.

మంజరి

భభిరే యీపురిసోయగమెన్నఁగ ఫణిపతికిఁ దరంబానా ।
యలకాపురమైనను దీనికిఁ దీటగునే యెన్నఁటికైనన్ ॥

ద్వి॥ ఇలయందు ధనధాన్యములు, నదులందు - జలము వృక్షములందుఁఫలములు నూతు - లందునజల గోవులందు క్షీరములు - బొందుగాభూమిశులందు దర్పంబు - వనజాక్షులందునఁబతిభక్తిమహిమ - మనుజులయందు ధర్మప్రవర్తకనయుఁ - బరఁగుచునుంటచేదురితముల్ దొలఁగి - నిరతంబు యశమునఁవలలునీపురము॥

న॥ అని తలపోయుచు దేదీప్యమానమై, స్వర్ణరత్నమయంబై, సకలశేఖోభిరామంబైన, యొక్క గృహంబుగాంచి యాసృష్టికైచిత్ర్యంబును మెచ్చుచు, బహిర్ద్వారంబునఁ బ్రవేశింప నం దభిలక్షికాధిపతులు నంజలు లొగుఁగుచుండ, త్రిదశేంద్రులు కొల్చుచుండ, భక్తశ్రేణి పలుగతులనుతింపుచుండ, దుంబురు నారదులు గీతంబుఁ బాడుచుండ, రంభోర్వసులున్పుత్ర్యంబు సల్పుచుండ, మానిబృందంబుకై వారంబులానర్పుచుండ, వేధశృమన జిహ్వా ప్రప్టు రుద్రాదులుఁ దమ పరివారంబులఁ గొల్వొత్తీరియుండ.

సీ॥ అనువైనశయ్యతానమరిభోగీంద్రుండు వేయిఘటాబులవిప్పి
యాడఁ గరిమబ్బుసరిమేనఁగనకంపుఁబుట్టంబు సింగారము
ను విరఁజిమ్ముచుండఁ దీర్ఘ బాహువుల సంఁదీప్తమై వెల్గొం
చు పంచాయుధములెంతోభయముతోఁప । సుయ్యార
మునలచ్చియుఁగునుయ్యాలన వనమాల యురమందుఁవ
లలుచుండ

గీ॥ దివ్యరూపమున నెవ్వలుఁదేవవిభుని
లేనగవువాని జగముపాలించువాని
యోగనిద్రను శయనించియున్న వానిఁ
బ్రకటితపరాక్రముని రామభద్రుఁగనియె॥

మ॥ ఇట్లుబొందకొట్టిబ్రహ్మాండనాయకుండగు శంకరమేశ్వరునికి సాష్టాంగ
వందనం బాచరించి.

కేదారశఃశ—రూపకం.

శ్రీశసత్యభాషవేష । శేషశయనకావవేర॥శ్రీ॥
అ॥ భాసమానవిలాస । వాసుదేవస్వప్నకాశ
దాసహృత్కములవాస । దనుజనాశ, త్రిజగదీశ॥ శ్రీ॥
1 పరమపురుషవేదవేద్య । భక్తవత్సలాకృపాభు
శరణాగతసంరక్షణ । సజ్జనావనా, నారాయణ
నిరుపమాకారధీర । సురవరశతపత్రనేత్ర
కరుణతోడ నేలుమో శ్రీహరిచక్రధారి, దైత్యాది॥శ్రీ॥
సీ॥ వేదశాస్త్రాదులవిధులుదూష్యములపా, లై వర్ణసంకరం
బైననాడు । కులకాంతలెల్ల దుర్గుణములవలసి స, తీర్థప

ద్ధతిఁదప్పితిరుగునాఁడు । కామకోపాది దుష్కార్యంబుల
ను జనుల్, మీఱుచుహింసలకఁమొలఁగునాఁడు! సత్యంబు
సమసి యసత్యంబు పెరిగి పాపమునకుఁ దరిలేకఁప్రబలు
నాఁడు ।

గీ॥ శిష్టసారక్షణము దుష్టశిక్షణంబు
సలిపి జగముల ధర్మంబునిలుప నవత
రింపవే? నీదుమహిమ నుతింపఁదరమె?
సాధుజనపాప! సర్వేశ! స్వప్రకాశ॥

సీ॥ హాకృష్టగావవేయని మొరలిడఁగఁద్రా, పదికి మానంబుఁగా
పాడినావు । తండ్రి బాధలు పెట్టఁదాళ లేక నుతించు, ప్రహ్లా
దునిక్కట్లఁబాపినావు । సవ్యసాచికి మేటిసారథివై కౌర,
వానీకములదర్పమడఁచినావు । పంక్తికంతునిఁజంపిపాల
స్త్వనకు లంకఁబట్టాభిషేకంబుగట్టినావు ।

గీ॥ ఘోర రాక్షసవర్గంబుగూల్చినాఁడ
వనయమతిప్రీతి భక్తులమనిపినాఁడ
నట్టిసీపాదకమలంబులనఘనాదు
భావముననిల్చి ప్రణవతీతుఁబద్ధనాభ॥

ప॥ వాసుదేవా, మదీయజాయాగర్భాంతరావాసియగు నీబాలుఁ డేనువత్సరం
బులనుండి గర్భకోశంబునుభరించి మీవలన బ్రహ్మజ్ఞానోపదేశంబు గల్గినఁ
గాని యవతరింపనని త్వదుపదేశంబున కెదురుచూచుచున్నవాఁడు గానఁ
దామందుల కియ్యకొని మదీప్పిఠంబు నెఱవేర్చుండన వల్లెయని భగవంతుం
డాయర్థమనకు నుపదేశంబుఁజేసి నిజేచ్ఛంజనియె. సంతకునంద కొకసుము
హూ రంబున.

దర్బారు—రూపకం.

ఉద్భవిం చెనాసునంద-కుత్సుక త్వముదవసుతుఁడు॥ఉ॥

సురగరుడోరగకిన్నర | సుముఖులెల్ల హర్షంబున | విరులవానగురి
యింపఁగ | వరదుందుభిరవముమ్రోయ | మురహరునియప
రావతా,రమని మురిసిజనులుపాడ | విరివిగసకలభూతముల్,
వినుతిఁజేయ, నఘముఁబాయ॥ ను॥

న॥ ఇట్లుద్భవించినతత్త్వం బాకాశవాసి,

గీ॥ సద్గుణాశ్వుండు రవికిసఁచ్చాత్రవశ్యుఁ
డమితేజోభిరాముఁ డత్యంతకీర్తి
చరితుఁడై శుక్లయజువుఁదాఁగఁగఁచియాజ్ఞ
వల్క్రినామంబునఁ భువిఁబ్రభవహించు॥

న॥ అని ఘోషింప నావాక్యంబుచొప్పున బ్రహ్మరాతి సకల బంధువుతోహి
తులయనుమతిఁ దనకొమరునకు “యాజ్ఞవల్క్యు”డను నామకరణం బిడె.
పిమ్మట నాబాబుండు బాలసోమునిపగిది దినదినప్రవర్థమానశరీరుండై వెరు
గ నై దవవత్సరంబున విద్యాభ్యాసం బొనర్పఁదలంచి,

ఉ॥ శ్రీహరిపాదయుగ్మసరఃసీరుహమ త్తమిళిందరూపు దు
ర్లోహవిసర్జితుఁ సుగుణఃపుంజమహాత్మకు వ్యాసుఁగొల్పియు
త్సహమెలర్పఁ బుత్రకునిసారకళాన్వితుఁజేయవేడ నా
శ్రీహరిభక్తుఁడొప్పికొనఁశ్రేష్ఠుని నాతనిశిష్యుఁగాఁగొనఁ॥

న॥ ఇట్లు ఛాత్రునిగానియమించుకొని కొండొకకాలంబునకు.

మంజరి.

తర్కవ్యాకరణాదిశాస్త్రములఁదత్తుఁడగుచుఁదానేర్పె
కర్కశత్యమునుమాని ప్రేమమెయిఁగాఁతులన్నిటినిదీర్పె॥

౪॥ ఇట్లు వేదవ్యాసుఁడు యాజ్ఞవల్క్య నతిప్రేమంబున సకలశాస్త్రపా
రంగతునొనర్చి యజుర్వేదాధ్యయనంబునకుఁ దనయనైవాసియగు వైశం
పాయనునికప్పగించి చాంద్రాయణంబుఁ జరిపింపఁజనె. పిమ్మట నొకదివస
మ్మున సాత్యవతేయుని శిష్యులందఱు గుమిగూడి యొక్కదినంబునిర్ణయం
చుకొని యాసమయమునను,

శ్రీ॥ మేరుపర్వతమున సభఁచేరవలయు
నచటికెవఁ డర్గుదెంచుఁడోయట్టివాఁడు
వసుధనేడవదినమునబ్రహ్మహత్య
బారిఁబడునని శపథఁమేర్పఱచుకొనిరి॥

౪॥ అందుకు వైశంపాయనుం డచ్చోటికరుగక తన నూర్గురిశిష్యులఁ గూడి
విద్యావ్యాసంగంబునఁ బ్రొద్దుఁబుచ్చుచున్నంత.

మ॥ ఒక్కనాఁడొక బాలుఁడన్నిటఁయోగ్యుడై చెలువొందువా
డక్కజంబుగ నాగమంబు నహర్నిశంబుఁ బఠంపుచు
జక్కనొక్కటిఁదప్ప నయ్యదిస్వాంతమందుఁదలంపకే
యక్కటాఋషితన్నెదన్నదియర్భకున్గడఁజేర్చెబో॥

చ॥ గురకకలంపఁ గాయమదిఁకుమ్మరిసానవిధాననెంతయో
గిరిగిరఁదిగ్గమోముపసఁజ్ఞీనదశేన్గన రక్తధారలా
తురముగ నేలఁబర్వఁగడుఁధూళికనుంగవఁగప్ప నక్కటా

హరిహరి శ్రీహరీయనుచునాతడు జీవమువీడె నయ్యెడన్॥

వ॥ ఇట్లు విగ్రహప్రాణుండైన బాలుఁగని చేయునదిలేక తిచ్చవడియున్న నై
శంపాయను సతిత్వరితంబుగ నొక్కవిప్ర పితాచంబు వెంటంబడిన.

మంజరి

గురువునకీ యెడవెట్టిపుట్టెనని * గోడు గోడు మనిబాలుర్ ।
దురపిల్లుచు గేహములందున*దూరిరిభయవిస్మయములతోన్॥

వ॥ ఇట్లు విప్రపితాచంబునకు భయంపడి నై శంపాయ నుండు. శోకఘూర్ణిత
మానసుడై పలుగతుల విలపింపఁదొడంగె ॥

ముఖారి—రూపకం

ఏమిసేతు దై వమానాకేమిదోచదాయె నకటకటా ॥ ఏ॥

అ॥ ప॥ యీమహిభగినీతనూజు । నిటులఁగో లోయినదిగా ।

కీమహాపితాచముచే । నిటులఁగుండవలసి వచ్చె ॥ నే॥

శ్రద్ధతోడ నొరులకన్న । విద్దెమిన్న గణపశిక్ష । నైదికతోడే
య బ్రహ్మహత్య మెడకు చుట్టుకొనియె । ముద్దుగఁజుట్టమని
పోవఁబెద్దదయ్య మైతఱిమెడి । తద్దినంబుడబ్బు వెట్టి । తగిలిం
చు కొనినటులాయె ॥ నే॥

వ॥ “పుణ్యం కర్తుంగతవతిజనేపాప మభ్యాస మేతి” అనురీతి నీ కుఱ్ఱుని విద్యా
భివృద్ధికై సదభి ప్రాయుడనై యొనర్చిన దండన ఫలమీ పితాచంబై పీ
డింపఁజొచ్చె నక్కటా ! యీపాడుదయ్యపుబారినుండి తప్పించుచుహా
తుండొక్కడయిన నిందుఁగలవారిలోఁగానరాఁడయ్యె.

మంజరి

అకటానీతాధపు నారసమున । కై ననోర్వగనువచ్చు ॥
వికటమతుల దండించుకృతాంతుని । బింకమునాపంగవచ్చు ॥
ఏపగిదినిభువినెంతె-తిడుముల • నేర్పడఁ దాళఁగవచ్చు ॥
బాపురె యబ్బ యీబ్రహ్మహత్య • బాధఁజూడఁ గడుపెచ్చు ॥

ప॥ ఇట్లనేకగతుల బాధలఁగుందుచుండ సునందసీనందనుండుగని యాచార్యు
నిబాధందప్పించుట కర్తవ్యంబనితలంచి తానేర్చిన యధర్వశాగమమం
త్రంబుల భూతంబునై సుచ్చాటనంబుసల్ప నాభూతంబు నిలువనేరక వై
శంపాయనునిపీడి చనియెనంత సకలసురముని బృందంబులు.

బిలహరి - ఏకతాళము.

నీకైతగును యాజ్ఞవల్క్య - నిఖిలలోకగురువర్య ॥ నీ ॥
అ॥ప॥ భీకరమగునీక్షిని - విప్లవత్రయములరక్షిని
ప్రపాకటమగుగురుభక్తినిఁ బారదోలితివిముక్తిని ॥ నీ ॥

1 కోరిసాధులరక్షింపఁ గుజనులనుశిక్షింప

ధారుణివేదములనిల్ప - ధర్మములనుద్ధరింప

భూరిరూపమునజనించిన - మూర్తిత్రయమనిపింపఁ

గ్రూరులగుచు నెరులకొంపఁ - గూల్చువారిబుద్ధిమాన్ప॥నీ

ప॥ ఇట్లునుతించినమ్మట, కొండొక కాలంబునకు వైశంపాయనుండు తనశిష్య
తతితో మిథిలాపురంబునకరిగి యచ్చట.

చ॥ జనకధరాపురందరుని • శాంతనిధిని తత్సభాంతరం

బునఁ దమశక్తి సంపదలు • పూర్ణముగాఁగనుపింపఁజేసియ

య్యనఘునిగౌరవంబుఁగొని యయ్యెడఁగొన్ని దినంబులుండఁగో
రినయతఁడయ్యెడన్ నిలువఁ బ్రీతిజనించుటచుండియొక్కటన్

న॥ అందు తనశిష్యులనూర్ధర నొక్కొకదినంబున నొక్కొకరయ్యధిపు నాశీ
ర్వదింపఁబగపించుచున్నయెడ నొక్కనాఁడు యాజ్ఞవల్క్యుని వంతుని ది
నంబువచ్చినంతనాఁడు జనకుండేలు మిథిలాపురంబుడగ్గఱిగి తత్తురసౌం
దర్యంబున కచ్చెరువొంది భావంబున నిట్లనితలంచె.

హిందూస్తాని తోడి - ఏకతాళము.

ఆపురంబు సిరికాపురంబున - కయ్యలకాపురంబు ॥ ఆ ॥
ఏపుదీరినకోటల్ - బలు - కాపుగలుగుతోటల్ - భళి -
ప్రాపుగల్గుపేటల్ - మే - జ్ఞాపజాలు బాటల్ అరెరే ॥ ఆ ॥

న॥ అని యనుకొనుచు సభామంటపంబుఁ దఱియఁజొచ్చి.

చ॥ జనకమహిధవుండు విల * సస్యశివీతమునందు లేమిఁదాఁ
గనియతఁడేగుదెంచుటకుఁ గా నిలువజను స్రాద్ధటంచునొ
య్యనఁ దనకార్యముల్ చెడున * టంచుఁ దలంచిమృగేంద్ర
విష్టరం । బుననునిచెగడంకజప * పూతమహాక్షత రాజి
నాతఁడు ॥

న॥ ఇట్లువైచిన నక్షరతండులంబులు యాజ్ఞవల్క్యుఁ ధూనురాశీర్వచన ప్రభావం
బున దారుశిలాయంత్రంబులు జీవంబులు గా వెలసినట్లుండె నంత జనకమ
హిధవుండయ్యదిగని నేఁడెంతటివింతఁగంటిమని నివ్వెఱపడి నేఁడాశీర్వదిం
చిన విప్రోత్తముండు రేపటనరుగుదెంచునట్లు చేయుండని వైశంపాయ
నకుఁదెలియఁబడిచిన వైశంపాయండును యాజ్ఞవల్క్యునిఁగని యిట్లనియె.

క॥ జనక క్షౌపతికల్గమి
ననవసరంబనక సీతి * నాశీర్వాదం
బునఁ బూతఁజేసితఁట నీ
వనఘా నేడరిగి చేయు * మాశీస్సునృపుఁ ॥

వ॥ అని యానతిచ్చిన గురునివాక్యంబులవలికి యీగురుండెంతప్రాజ్ఞుండో నా
బిద్యాభివృద్ధినడంపంగాఁబోలు నేడుఁగూడ భూపాలుసన్నిధికిఁ బంపఁ
దలపెట్టె నిదియెటులైనదప్పుఁ జేయుటయే యర్హంబనితలంచి

హంసధ్వనిరాగము - త్రిశ్రజాతి - ఏకతాళం.
మేలుమేలు, నాలుచాలు, కీలెఱింగితిఁ
బాలిశుండనియెంచి యిట్లుపలుకఁజూచ్చి తో
దినమున కొక్కొక్కరనుచుదివిరిపల్కిమున్
జనుము చనుమటందు వేటిసత్యవచన మక్కటా ॥మే॥
చదువు పాప చేసికొనుచుఁజనఁగ నెల్లనేనికె ।
లైది యెదెట్లు నేయుమన్న, ముదమెగాని ధీవరా ॥మే॥

వ॥ అని మొగమెటము లేక వలికిన శిష్యుంఁగని వై శంపాయనుండు.

ఉ॥ శ్రీ యుతుండాధరాధవుడఁ శేషవిధిజ్ఞుఁడు నీదు పూర్వపు
ణ్యాయత సంపదఁ మునిజఁనావళిమేటిగఁజేయనెంచిని ।
న్నీయెడఁబిల్వనంపఁజనఁ నెంచవిదేమిటి కయ్యవారినిక ।
జేయఁగఁబోవఁ గోతియగుఁచిహ్నముదోవఁగఁజేసి తేభళీ ॥

మంజరి

గురుఁడునుఁ దండ్రుదేవుఁడు నెయ్యదిఁగూర్తుర దేఘనమంచును

దా । శిరమునదాల్చినవాడె ఘనుండగుశ్రేష్ఠు డనందగు
ధారుణిలో॥ 2 సీకర్కంబటులుండి యుండఁగానిల్చునెనా
నుడి తెన్నూ! నాకడనేర్చిన విద్వెల్లెలమఱియమున నాకిపు
డిన్నూ ॥

ప॥ అని రోహవేశంబున గడ్డించి పలికిన గురువాక్యంబులు సహింపఁజాలక
సీ కడనేర్చిన విద్వెల్లెలవియ్యే వైకొమ్మని యోగసామర్థ్యమున మూర్తి
మఠంబులగు వేదాది విద్యలన్నిటిని సూర్యముఖంబున వెడలఁగక్కిన
నది ప్రళయసంబు చందంబున మండిజగంబెల్ల దహింపుచున్నంతఁ బా
దరాయణుం డేతెంచి యావికృతమున కిచ్చెరువంది.

గీ॥ అయ్యయోయిట్లు సేయంగఁనర్హ మగు నె
శాంతమయమైన వేదంబు శాంతివీడి
యాజ్ఞవల్క్యుముఖోద్గమంబై ధర్మి
నగ్నికంటెనుమండి మేలార్పఁదొడఁగె॥

ప॥ అని పలికిన యాచార్యునితో వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

చ॥ గురువరయాజ్ఞవల్క్యుఁ డనుకూలప్రవర్తను డింతగాఁడు
న॥ । సరకుగొనండు విద్యలబ్రహ్మసంగములందుఁ గుతర్క
వాదియై । పరువిదికాదు సీకనినఁబల్కువినం డెదిరించియా
డుఁ దా । గురునకుఁ బంగనామములుఁగూర్చెడు శిష్యుఁ
డితండె చూడఁగె॥

ప॥ అంత వ్యాసుండు కమండలూదకముఁ బోషించి యయ్యనలక్ష్మీల నుపశ
మింపఁజేయ వారిజునుమతి బోధాయనాపస్తమ్న సత్యాసాధాది ఋషు

లందఱు తమయందుండు వేదంబులసయితము యాజ్ఞవల్క్య యాకర్షించి కక్కినహేతువుంబట్టి యాయజుర్వేదఖండంబులు భక్షింపనాసించి స్వస్వరూపంబుల నట్టికార్యంబు దుర్ఘటంబును జాగుఘ్నకరంబగుట శంకించి తిత్తిరిరూపంబులభక్షింపుటచే నావేదశాఖలు తైత్తిరీయశాఖలనఁ జేర్కొనంబడియె. మఱియు,

చ॥ మున్ములుఖగస్వరూపములఁ బూనిక నాగమశాఖలఁ గ్రహించినకతనఁ మలీమసతఁ జెందుటఁ కృష్ణయజుస్సనాగనందుననొక శాఖవెల్వెడలెఁ దున్ములుతున్ములుగాఁగ నెన్నెయందునఁదగఁ జెడ్డకాలమదిఁ దోచిన నెంతటినష్టమబ్బుదో॥

వ॥ ఇట్లు గుర్వసుజ్ఞ వేదంబు తనచే వీడంబడుకతనఁ దన యాగమస్వాధ్యాయత్వంబునకు భంగంబొదవెనని యాజ్ఞవల్క్యండు గాయత్రి సుద్ధికించి.

ముఖారి—రూపకం.

నీ,మహిమలుగననలవియె-సామజనేత్రాయత్రీధరిత్రి ॥నీ॥

1 ఏమనుజుండైననునిన్నే మమునసదానుతింపఁ - గామితములొసఁగుదానవు, గావెలోక, పావనీ, జననీ॥ నీ॥

2 సురుచిరభక్తిఁ ద్రికాల! ముల నిన్నోడకఁదలఁచిన । నరుఁడె కృతార్థుఁడు కిల్బిషహరుఁడు పుణ్యయుతుఁడీ । హరిహరవిరించును నిన్నరయ లేకపోయిననే । నెఱిగినుతులుసల్పుదునే? గ్రహించికావుమంబా॥ నీ॥

ఉ॥ అమ్మరొమధ్దురుండు కుటిలాత్ముఁడు తామునుజెప్పినట్టి వేదమునుగ్రమ్మరొవెడల • ధాత్రినిగ్రక్కుమటంచు రో

షహాశ్యమ్ముల నాడేనేనటులఁ • గ్రక్కితివేదచయంబుఁజె
చ్చెరన్ । సమ్మతిమొందువేదమున • నగ్రతకృత్యునిఁజే
యుమంచికా ॥

మ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన మునితల్లజునకు గాయత్రి ప్రసన్నురాలైయో మహర్షి
సత్తమ! నీశోరినవరంబులొనఁగెదంగాని తొల్లి నాయందనంతంబులైన నిగ
మచయంబులుద్భవితై నందు శబ్దబ్రహ్మయమగు శుక్లయజుస్సును శ్రీ
మహావిష్ణువు భవిష్యద్వృత్తాంతంబెఱింగి భాస్కరుని మటుఁగుననుంచెద
క్కిన ఋగ్వేదాదియామ్నయంబులు భూలోకంబునఁ బ్రభవితైఁగావున
నీవాభాసునికడకేగి యతనిచేగు ప్తంబగు శుక్లయజుఁజేయింబు నాయనుమతి
గ్రహించి రమ్మని పుత్రైంచిన నాయాజ్ఞవల్క్యుండు వాయుభక్షణచేఁ
త్రాణాయామంబున భక్తినిశ్చలాత్ముడై దినకరునిస్తుతించె.

హిందూస్తాని బేహ్గ్ - ఏకతాళము.

పతితపావనా సజ్జనావనా భక్తపాలనా
గతినీవేయని సమ్మతిని త్రుతి - గావవేదయన్ ॥ ప ॥
నీదుకాంతినిలోకమాతయు - నిండియున్నది
యోదయామయాదీనకబంధో - సాధుపోషణా ॥ ప ॥
సకలవేదశాస్త్రాదిమంత్రములు - సచరాచరములును
ప్రకటితముగ నీయాజ్ఞనుండవే - భాస్కరానమో ॥నమో॥

మ॥ ఓజగద్బంధవా? త్రికాలంబులవరుస ఋగ్యజుస్సామవేదస్వరూపంబుల
బ్రహ్మరుద్ర విష్ణు హృదయుండవై, యేకచక్రరథారూఢుండవై, ఛాయా
సమేతంబున నాకసంబునఁజరించు ప్రత్యక్షుడైవమవగు నీమహిమంబుగాన
క ప్రాకృతునిఁగానెతురు. దేవదేవా? నివాకరాయని యిట్లభినుతించు

మునిపుంగవు నెడంగరుణించి మార్తాండుండు వాజిరూపంబునఁ బ్రసన్నుం
డైన, బ్రహ్మరాతినూనుండు సాష్టాంగవందనంబాచరించి యిట్లనిడుతుండె.

దండకము.

శ్రీమన్మహాదేవ దేవేంద్రముఖ్యామరస్తోత్రచారిత్ర ఛాయాధినాథా
మహాభావమూర్తిః త్రయాకారలోకేశ నీసన్నిధానంబులక విద్వలన్నేర్వఁ
గాయత్రినన్నంపె నీర్వ్యాపరీతాత్ముడై మున్నుతా నేన్పివేదంబులక గ్రక్కు
నక గ్రక్కుమంచు స్థుండాడనవ్యాని వాక్యార్థటిందాళఁగాలేక నేనూ
ర్థభాగంబునక గ్రక్కితిక, యాజ్ఞాపామ్నయశూన్యండనైతిక గృపా
భావమొప్పుంగ నీదీనునిక శిష్యుఁగాఁజేసి వేదంబులిమ్మా జగత్సాక్షిభూ
తాది నేకానలోకైకవంద్యా నమస్తే నమస్తే నమస్తే.

మ॥ ఇట్లనేకగతులఁబ్రాధికంప సకలవిద్యాపారీణుండును వేదమయండును
వాలభిల్యాదియుపి బృందపరివేష్టితుండగు శ్రీ నూర్యనారాయణుండవ్వా
నిం గరుణించి యాజ్ఞవల్క్య మనోనిశ్చయమెఱుంగఁగోరి వత్సా.

చ॥ అరనిముసంబునిల్వక రయంబుననేగుదు మింట విద్వలక
గఱపఁగనీకు నెక్కయెడఁగొప్పముమాత్రమునిల్వరాదు నే
నరుగకయున్న సర్వమును • హావళినిక గనునొండుపాయమే
నెఱుంగఁగఁజేతు దానగ్రహియించిచరింపుమి విద్వయ బౌడీక

మ॥ అదియెద్దియన.

మంజరి.

1. అనిలునిచెంగటఁదేజోబలముల • నందిన యశ్వములుండె
గొనితెమ్మయ్యవినారథంబువడి • గూడజవంబుననరుగుక॥

మ॥ అట్టికురంగంబులలోహించి నీవునాకడ విద్వేగముకుమరి పరికిన భగవానుం
డగు నిమనియనుజ్ఞపడసి కడలిదిరిగి పవిత్రాత్మకుండగు నగ్ని దేవునిట్లని
ప్రార్థించె.

పంతువరాళి - రూపకం.

సరగునఁగావఁగారాదే! స్వాహామనోజ్ఞభృంగ॥ ప॥

అ॥ప॥ పరమపురుషనీమహిమలు-బ్రహ్మాద్రాదిసురులై న
నెఱుంగ లేకయుండనాకుఁ-దరమేనినునుతీయింపఁగ॥ స॥

1 వీతిహూత్రసురమునీశ- వినుతాఖలమరితనాశ- పూతచరి
త స్వప్రకాశ- భువనత్రయభక్తపోష - జాతవేద భానుని
యంశనుజనించినట్టిమేటి- వీతియుగ్మములమెసఁగి- యాతు
రమతిఁగాచుటకిటు॥ స॥

మ॥ అనఘాభాస్కరవాహసంచయముసీయందుండెనద్దానిని
గొనియారోహణముంబొనర్చి యలఁభానున్గొల్పి నేనాగమం
బునుఁగైకొందుదయావిశేషమతినాఁపూన్కినదుస్థక్తపా
లనశీలాశికగుణించితిర్పఁగదెమేల్కొందుస్వాహాపతి॥

మ॥ ఇట్లు వేడిమిత వీతిహోతుండు కరుణాంతరంగుండై తనకడనున్న వాని
యుగంబు నాయాజ్ఞ వల్క్యునీచెప్పి. సంత నారండవిగొని అసంతకాటి
స్వయావుండును, దివ్యప్రభావుండు నగు భానునికడకరుగ నమృతాత్ముఁ
డు ఋషికుమారిసామర్థ్యంబున కచ్చెరువుంది వానియాపంబునఁ బ్రసన్నుఁ
డైన యాజ్ఞ వల్క్యుఁ డదేవుకటాక్షంబున.

మంజరి.

అతఃడయాతయామంబనుపేరునఃనలరినశుక్ల యజుస్సుక్
సతతముకస్త్వంబనకపఠం చెనుఃచండమయూఖుని చెంతః॥

౪॥ ఇట్లు శేర్పి.

౫॥ ఇనునియనుమతీఁగొని మర్త్యఃమునకుదిగెడు
నతని నడ్డాడ చిత్రరఃథాఖ్య నెసఁగు
మొక్కగంధర్వుఁ డధికరోఃపోత్కటుండు
చేదువువిద్రెను జయమందిఃసాఁగుమనుచు॥

శంక రాధరణం—రూపకం.

నిలుమాసారుషముండినమానిసివై ననుదొలఁగకవిప్రధమా॥ని
అలదివాకతునియొద్ద । నామ్నా యముఁబఠించి విద్రెల జయ
మందక భువికిఁ ధీరతనరుగుచుంటివే! నడిగినప్రశ్నములకు
దాహరిణమిచ్చిచనుమట్టుల! సలుప వేనియిటనుండి! సాఁగ
నీయ నడుగై నను॥ ని॥

౪॥ అత్రక్షంబు లెవ్వఁడన.

సీ॥ హరిహరబ్రహ్మాదుఃలందుఁ దానాదమ,స్థితివహించిన గుణః
శ్రేష్ఠఁడెవఁడు! వేదముల్ శాస్త్రముల్ విధివిరామములేక,
యెవ్వనిగుణములఁ నెంచుచుండు । సకలచరాచరఃజంతుజా
లంబులె,వ్వనిశాసనంబునఁవఱుచుండుఁ । జంద్రనూర్వా

గ్ను లేఁస్వామియాజ్ఞ వహించి, క్రమముదప్పుకయె యఁర్హ విధినుంచు ।

గీ॥ రెవఁడు దై వంబసంగ నెంఁదేజెలుంగు
సకలమెవ్వఁడు నెవ్వనిఁప్రకటయశము
దశదిశావేల్లి తంబయితనయచుండె
జెప్పమాతనివిజ్ఞానఁసిద్ధియలర॥

ఈ అనియడిగిన గంధర్వతల్లజాప్రశ్నంబులకు యాజ్ఞవల్క్యుండు దరహాసిత వదనుడై యిట్లనియె.

మంజరి.

1 నీవువచించిన ప్రశ్నంబులకును నిర్గుణతత్త్వండ్తోకడై
భావంబునఁదలఁచిచూడు భక్తులఁపాలిటదై వంబనఁడె॥

ఈ అని యుక్తియుక్తముగా, ప్రశ్నలన్నిటికి సదుత్తరములిదినంతి గంధర్వుం
డు సంతోషంతరంగుడయి, మునివరంసమా! నే సహస్రాక్షునిపంపున
నిన్నుఁ బరీక్షింపఁజనుదెంచిన గంధర్వుండనుగాని సామాన్యుండనుగాను.
సర్వజ్ఞులరగు మీమహిమ నెఱుంగక ప్రాకృతమున్నమాత్రునిఁగ నెంచి
కుతర్కవాదమునర్పు పురోభాగు లిహపరసౌఖ్యములకు దూరులై దుః
ఖోపతాపపాద్యద్యపీడితులగుదురు. వాయుఁనిచ్చిన మపరాధమును తీమిం
చి నమఃకన్యనిఁజేయవేఁడెదనని యమృతహత్తుని ముదలచే నంతర్ధానుండ
య్యె. సిమ్మట యాజ్ఞవల్క్యుండు మిథలాపురాధీశుండగు జనకుండోన
య్య నధ్వరంబున కభిశురమనులనుఁ గొందఱు విప్రులు.

పూరిక శ్యామి—ఏకతాళం.

త్వరగారావదేమోయి అటదస్పిపోవునుపప్సధప్సరాల్ త్వ!

గారెబాబ్బట్లప. కమ్మగాచినకందిపప్పుప. కోరినన్ని పూర్ణాలు
బూరెలుపడ వేతురప. త్వ॥ 1 దండిహోళిగలు లడ్డుయుం
డలు తెగ వేతురప - పండితులకురూకప - ప్రాకృతులకు
బేడప. త్వ॥ 3 వేలకొలది గోవులదానాలుయిత్తురప -
మంచిశాలువల్ బహుమతులనిచ్చి సంతసింపజేతురప -
చాలునన్న వరకాజ్యము చేరలాదిపోతురప. యోలలాడఁ
జేతురప. వేళమిం చెదక్షిణలకు॥ త్వ॥

వ॥ ఇట్ల నేకగతుల నొకరితోనొకరు చర్చింపుమఁ జనుచుండఁ దా నాసవనం
బునకెరి యచ్చటవిధులన్నిటఁ దా నాదినిఁబ్రాచింపఁబడుమఁ గొన్నిది
నంబులుండ నొకదివసంబున జనకధరావల్ల భుండు, కొల్వుఁదీటి మునిమం
డలంబునాంచి.

గీ॥ భద్రమణిరత్న భూషణః భర్తృమయసు
వసనములఁదుష్టి నెనరింతుఁ బ్రహ్మవిద్య
నెవ్వఁడధికుండోవాని వఁచింపరయ్య
వానిదీవన బ్రహ్మదీవనయెగాన॥

వ॥ అనిపలికిన జనకునివాక్యంబులు విని యచ్చటంగల మునులందఱుఁ దమతమ
తారతమ్యంబులెఱుంగక మిథ్యానివాదంబులు సలుపుచుండునంత క్రియా
జ్ఞ కల్కులండు తనయస్త్రేణానియగు సామశ్రవునిం జేరఁచిరిది.

మంజరి.

1 మనయాశ్రమమున నీవిద్యావణఃమునుగొనిచనుమదివలదం
చనునదినితుల దుర్యాదములకుఁనగుటవారు నేనిడుదు॥

ఈ అని యాకానుకఁ దనయాశ్రమమునకంటి తనతో విద్యావివాదంబుసల్పు
అక్ష్వియ, వార్తభాగ, చాక్రాయన, యుద్ధాలక, లాహియాయన, క
హోలాది మునిపుంగవుల కందఱ కన్నిరూపులఁ దగుప్రత్యుత్తరంబుల నో
టువడఁజేసె. పిమ్మట కాకల్యుఁ డతిరోవానలదగ్గ మానకుండై నాతోఁ
బ్రశ్నింపుమన యాజ్ఞవల్క్యుం డిట్లనియె.

గీ॥ మనకిపుడు ధర్మకూర్పయెఁమధ్యన
యైయెసంగిన నపజయఁమందువాని
శీర్షము సహస్రఖండముల్ నేయుననుచుఁ
గూర్చ నిరుచిరిమధ్యనుఁగూర్చిరపుడు॥

ఈ ఇట్లు బ్రహ్మగ్రన్థి వేసినకూర్పమును మధ్యనిలిపి వివాదంబానర్పఁ గొంత
తడవున కాకాకల్యుం డోటువడి యాకూర్పాతాడనంబున మృతఁబొందె,
పిమ్మట విజేహరాజు కాకల్యునిఁ గన్గొని యీతందు పశ్చాత్త్యముండినందు
న బ్రహ్మహత్య తారసిల్లెఁగాన వీని బ్రతికింపుఁడని వేడిన నా మనందా
నందమందు.

మంజరి.

1 జనకజమహారాజుహర్ష మొందఁగఁదనకమండలూదకముకొ
బునర్జనయను వేదమంత్రమునఁబ్రోక్షిం చెనులెమ్మనుచుకొ.

ఈ ఇట్లు యాజ్ఞ వల్క్యుమహిమంబున కాకల్యుండు నిద్రనుండి తేల్కొంది
నరీతి ఋషిత్వ జబ్బందం బచ్చరువంద సజీవుడై బ్రహ్మరాలితనూభవున
కు సాష్టాంగనందనం బాచరించి యిట్లని స్తుతించె.

కేదారశాశ—రూపకం.

తావకమహిమంబెఱుంగఁ దరమేరికియాజ్ఞ వల్క్యు

- అ॥ వేదవేదాంతవేద్య - విమలభావసుగుణధామ
ద్వాదశాత్మావతార - దాసపోషత్రిజగదీశ ॥ తా ॥
- 1 శాకల్యప్రాణదాయ జనకేశాయ - శాంతాయలోకాచార్య
వర్యాయ - వివేకానందనిత్యాయ - పాకారిప్రముఖవినుత
బ్రహ్మేశవిష్ణురూపాయ - కరుణాలవాలాయ యోగిరాజా
ధిరాజాయనమో ॥ త ॥

వ॥ ఇట్లునేకరీతులనుతించె యనంతరంబామునులు కృతాంజలిబద్ధులై.

సీ॥ మాతృగర్భమునుండి • మహిజనింపకమున్నె, హరిగురుం
డనిక్రియలరసినావు । బ్రహ్మహత్యనుబాధపడెను వైశం
పాయ, నునిఁగాచి బాలుని • మనిపినావు । ఆర్యవంద్యంబు
న • యాతయామసువేద, మజ్జాపుకడనేర్చి • యలరినావు
సత్సభాంతరమున • జనకుఁడుమెచ్చు బం, డితి నెల్లమునుల
నోడించినాడ ।

గీ॥ వనఘతావకమహిమ మిట్టటటంచు,
జెలియకప్పుడె శాకల్యుఁడెలముఁజూప
మృతునిఁగాఁజేసి పిమ్మట • బ్రతుకఁజేసి
నావు సామాన్యుఁడవైకొ యెన్నంగనివు ॥

వ॥ అంత విధిలాశ్రరాధీకుండు యాజ్ఞవల్క్యుని మహిమంబుఁ బూర్తిగఁగ
నుఁగొనందలంచి సకలముపివల్లభులతోడ నొకవివసుఁబున.

దర్బారు - రూపకం.

కొలుపుతీరెజనకరాజ - కుంజరుండుప్రీతితోడ ॥ కొ ॥

1 వెలయఁగనచివబుధబృందము - వరుసఁదీరి గొల్పుచుండ
 నిలఁగలసన్మండలేశ్వరులు ప్రాంజలులొసఁగుచుండ
 గడుభక్తి వందిమాగధుల్ - కై వారములిడుచునుండఁ
 బలువిధములయిన నాదముల్ - చెలఁగుచుండ - చెన్ను
 మీఱ ॥ ౯౦ ॥

ఈ ఇట్లుకొల్పఁదీరి మనిజనసమాహమగాంచి.

చ॥ మునివరులార తొంటియఁగు • మున్మోరుఁగఁ బితృవర్గ
 ముల్ సదా ।

ఘనమగుస్వర్గసౌఖ్యమును • గాంచమదన్వయముల్లసిల్ల నీ!
 కనకపుసౌరభేయులను • గౌరవ మొందగనిఁదలంచితిఁ
 గొనుటకునర్హులెవ్వరొయ • కుఱమఱిఁ గొనుఁజీసభాస్థలిఁ॥

ఈ అనిస్వర్గమయంబగుగోవుల సభయందు నిచ్చినవాని నాయాజ్ఞకల్పకృండు
 తన ప్రియచ్ఛాత్రుండగు సామశ్రవునిఁగొని చనుమనుసంతలో సహించనేరక
 యాశ్చర్యపాదులు॥

మంజరి.

1 ఇందటికంటెనుచునుఁడొకొముందర • ముందరఁ జేరిగొనంగా
 నొందునఁనుఁడొ తొలుపకచిందర • నందరఁ జేసినంగా ।

ఈ అనురోపవాక్యంబుల ముందరిగి యా కనకభేనువుల సభయందుండి
 గొనిచనుచుండ, భగవత్స్వరూపుండగు యాజ్ఞకల్పకృండు తన మంత్రజలం
 బులకమనఁకొగల రప్పించి భర్మకారవేషంబులువేయించి భర్మభేనువునపహ
 రింపుడని పనిచినవారలాభూతుల కడ్డంబువచ్చి.

కేదారగౌళ|| ఆది

చాలునయ్యాయిదియేటి • సబాబుదొరగారు ||చాలు||

1 ఏడనైనపాణము లేనట్టిపసుపు లోకమందు • జూడబాప
నాళ్ళుగొనడి సోదై మెందుగలదె, ||చాలు చా||

2 పప్పుకూడు మీదిసొమ్ము - చెప్పుకూడు మీదిసొమ్ము
దప్పళాలు మీదిసొమ్ము-చొప్పనెత్తురుమీదిసొమ్ము చా||

ఈ ఇట్లు పలికిన చండాలురంగని ప్రతివచింపనోడి నివ్వఱపడిచూచునంత
యాజ్ఞవల్క్యుండు బసక భూపాలునింగని.

ఉ|| చచ్చినజంతువునొనడి • జాల్ములరీతి వృధాభిమానముల్
గచ్చులెగానిసేయునది • గానఁగరాదిక శ్రేష్ఠులెట్లా? యీ
చచ్చినయట్టులేయెసఁగఁజాలినదీని గ్రహించుటెట్లా? యీ
వచ్చుటదెట్లు? పుణ్యమెటువచ్చు దలంపునృపాలతల్లజా !

మంజరి.

ప్రాణముగల్గినయట్టులదీనిని - పసిండియావుగాఁజేసి
మానుగఁగొనువాఁడెనుమి మహాత్ముండు - మానవనాయక
యిందఱిలోక ||

ఈ అని కపథంబుగాఁబలికిన యాజ్ఞవల్క్యునింగని ఋషులందఱుఁ దమలోని
టనుకొనఁజొచ్చిరి.

సీ|| ఈతనిసొమ్మెద్ది • యేగనమ్మకచెల్ల, పానకంబునఁబుల్ల భం

గివచ్చె । బెట్టలేకున్నదా బెట్టుట మాన్పింప • నన్నంబు
లోనీగ • యట్లవచ్చె । దినశక్తిలేకున్న • దిననీయకొ
రులదా, నెడిలోనినిప్పుగా • నుటకవచ్చె । శిష్యుడై
ముంగల • జేరిగురునిపైకి, బక్కలోబాకుగా • బరగ
వచ్చె ।

గీ॥ నాశ్రితులపాలివిసపువి • తైరహింప
వచ్చె నీతండునిక నెట్టి • బ్రతుకుగలదు
పరగ బంగరుగోవు జీ • వంబులంద
జేయ నెవ్వనికీయిల • సెక్కెమగునో ॥

ఈ అనుచితుల గుజగుజలాడి యిక్కార్యంబు నీవునరిచి గైకొనఁజాలుదువే
యనిన యాజ్ఞవల్క్యమహాకవిని తనమంత్రాశీర్వచన ప్రభావంబున ద
ద్భర్యమయధేనువు సజీవంబుగావించిన మిథిలాధవుండు సుసంధాకుమారు
మాహాకవ్యంబున కద్భుత ముంది మనంబానందవాధి నోలలాడ భవకవక
వస్తువాచానాంబరాధరణ విభూషితుండేసినసభాస్థారులెల్ల కొక్కుమ్మడి
మతింపఁజాగిరి.

(దండకం)

శ్రీభావ రాజీవ భృంగస్వయాపా మరస్తోత్ర సన్యావ్యచారిత్ర భద్రభ
గాత్ర త్రిమూర్త్యాకృతా, దివ్య తేజోమయా, మున్నుదైత్యాది రూపుండైన
యండఁగా నీదువిశ్వాసములేద వృక్షంబుగా, సందుకాఖావరంసంబవత్,
గోటిచంద్రప్రభాస్ఫురియై, భవ్యసంధాయయై, వెల్లునాకుక్కాఖిత్, మదిక
వార్ష మొప్పుకొ ప్రతిష్ఠించి, నేనీదుశిష్యుండైన ముందుగైకొందుగాకందునా
భావతెంతక వరక దాదిలోకంబునందిప్పు శిష్టత్వమునీడి దుష్టాకులైవే
దకాశ్రుంబులక దూషణర్ సల్పవిప్రాలిక బోధలక దెల్పిసన్మార్గము

బ్రాహ్మి యజ్ఞానఘోరాంధకారంబునట్లు బటాపంచలు జేయఁజూననూ
త్యంధవై బ్రహ్మరాతివ్రసూతుండవై పుట్టవేయిట్లు కాకల్యనిజ్జంపి సప్రా
ణు నిజ్జేసి తైవిష్టపంబుల్ నుతింపంగ విద్యద్యరేణ్యుండవై కానుకల్ పొంద
వే, నిన్ను నోడింప నాబ్రహ్మయాజ్ఞక్, పురాణంబులక్, శాస్త్రమంత్రాదు
లక్, వేదవిద్యక్, మహర్కంబులక్, సల్పనీగార్థనిగ్లేల్చి సంతుష్టితో భార్య
గాఁగాంచియుద్వాహము జైందవే, నీప్రభావంబునెన్నంగ నెవ్వారి కైనక్ దరం
జానె యోగింద్రమమ్మన్గూడించి రక్షింపవే సాధురిత్యమణీ, దీనచింతామ
ణీ, ధర్మసంస్థాపనాచార్య, సర్వజ్ఞశ్రీయాజ్ఞకల్కయ్య నమస్తే నమస్తే నమస్తే॥

వ॥ ఇట్లనన్యసామాన్యంబగు మహిమంబువడసి యాజ్ఞవల్క్యుండు శిష్యసమేతం
బుగాఁడనయాశ్రమంబునకరుదెంచి. తదవంతరంబా మానులు సృష్టిక
ర్తయుగు పరమేశ్వరీచెంతలేగి తమపరాధకంబును, సానందేయుని శ్రేష్ఠ
త్వంబును నతిదీనాననులై యొక్క మొగివచియించిన నమ్మహాత్ముండు,
పరబ్రహ్మార్పూర్ణుడును, మమ్మత వివాతుండును, సాధుజనావనుండు
ను, నగుబ్రహ్మరాతి తపాభవుమహాత్మునెఱిగియు.

చ॥ మునులయభీష్టము జరుపఁబూనివిరించనుఁడొక్కకాంతగా
గ్గినిజనియింపఁజేసితగుఁజేరణము బొనరించి యాజ్ఞవ
ల్క్యునిజనాండ్లితిక్ గెలిచిఁకోరికఁదీర్చుమటంచుఁబు న
వ్వనిత పరాధవంబు గొనిఁవానినుతించె ననేకభంగులన్॥

వ॥ అంతనాయాజ్ఞకల్కయ మహర్షి సత్యముడు.

మ. పితృలోకంబు ముదంబుఁజెందఁగనుబృంధ్యోసౌఖ్యసంపత్తి
ను! న్నతినింగాంచ గృహస్థుడన్నదము నందఁ దీనవర్గంబు
స । మృతిఁబాలింపనిహంబునంగలుగు సామాన్యంబునే

లంగను । ధృతివై వాహికముంబొనర్చుకొనఁ గాంతకాని నామాంచితక.

హ॥ పదంపడి కాత్యాయనీ మైత్రేయాసహితుండై సర్వలోక పూజనీయుడగుచుండె.

శ్రీరాగం—ఆది.

హ॥ రత్నైకొనుగుణసాంద్ర- యాజ్ఞ వల్క్యమునికులచంద్ర॥ హ॥

అ॥ అతులితప్రభావ వేదవేద్య- యఖిలలోకయోగిజనవంద్య॥
పూ॥ జితపద్యగ్ధయుతభక్త పాలన॥ శీలాకరుణాలవాల॥ హ॥

చ॥ సత్యవచస్కా యతితతిసంసేవిత॥ జనకమహారాజవర్యపూజిత సత్యవతీప్రియపుత్ర మిత్రశంపాయన, బ్రహ్మహత్య సంహర కాత్యాయనీమైత్రేయా సంయుతాంకనకధేను ప్రాణవిధాతా సత్యభాషణ వ్రతవీరభద్రదా- చలపతి దానులూసంగెడిజయ॥ హ॥

సంపూర్ణం.

ఏతత్ఫలం శ్రీయాజ్ఞవల్క్యార్చితమస్తు.

శ్రీశ్రీశ్రీ

అధ్యక్షా!.

మేమి గ్రంథమును రెండువర్సరములక్రిత మీ కందియించి యింట్లోను కథనుఁ జెప్పలనుకొనిదంటి వినుపింపఁగా నిచ్చునామునీ కనుగొనిత మిగ్రంథములఁ బలుగఁకులనుంటచేఁ బరిపరివిధములఁ గథ మాన్పుచేయఁగిగా వదింపఁజూగిరి. ఆకారణమున ముద్రణకొప్పుటకు సాహసంప మైతిమిగాన నింతకాల మాపిండులకు మీమింపఁగోరెదము.

ఈ కవియగ్మములో వం. వీరభద్రకవిప్రసీకంఠై వెలకువొటకుని.

దక్షిణరథస్థం	(హరికథ)	...	0.2.0
పాదుకాపట్టాభిషేకం	"	...	0.2.0
కోటికవిరథకం	(వీరభద్రము)	...	0.2.0

వం. చలపతికవిప్రసీకంఠై నవి.

రామదాసుకవిరథ	0.2.0
--------------	-----	-----	-------

క్రీ.శ. 17 వారికథలువదియవారు పోవుభియ్యులపంపినవారికిపాత్తములుతిరముగాఁ బంపఁబడును.

వం. వీరభద్రదాచలపతికవులు,
గుంటూరుజిల్లా, ప్రత్తిపాడుపోస్టు, నంగిపురం.

ఈ గ్రంథము (correct the following errors) అను ప్రశ్నమునకు వివరముయ్యును, గ్రంథకర్తయొక్క బహువిధప్రాప్త నలచే, నా కవకాకములేమన్నను నీవివరములకొరకొనికరించితిని. ప్రమాదకరింబున విడిచినతప్పులనుగాని, చేర్చినతప్పులనుగాని సహృదయులు సదుద్దేశముతో పఠించుకొన్నందున.

అధ్యక్షానమోహనీ
7—10—14. కాశీ కృష్ణాచార్యులు.

యాజ్ఞా వల్క్య చరిత్ర.

ఈగ్రంథమును కొరువారల వదితముగాఁ బంపబడును, పోవుభియ్యులగాను అజాదిక పంపవలెను.

అద్రక్ష:—లోలేటి అప్పారావుపంతులుగారు, గుంటూరు.

10786

